

BOŽIĆNA PORUKA NADBISKUPA ZAGREBAČKOGA
KARDINALA
JOSIPA BOZANIĆA

BOŽIĆ DAJE SMISAO NAŠOJ SADAŠNJOSTI

1. Crkva na Božić moli Boga koji je divno sazdao čovječje dostojanstvo, a još ga divnije obnovio, da nam udijeli dioništvo u božanstvu svoga Sina, koji je rođenjem uzeo našu ljudsku narav (usp. Zborna molitva Euharistije Rođenja Gospodnjega). U toj je molitvi izražena srž Božićnoga otajstva: čovječje dostojanstvo i povezanost naravi i nadnaravnoga. Upravo se ti naglasci ističu u govorima što ih je papa Franjo održao neposredno prije došašća, 25. studenoga 2014. godine, u Strasbourgu, u Europskom parlamentu i Vijeću Europe. Papa je govorio na način koji se ne tiče poglavito političkih odnosa za budućnost Europe, nego se tiče srži čovjekova života i njegova odnosa prema drugim ljudima i svijetu. Ti Papini govori polaze od cjeline kršćanske Radosne vijesti, a osobno sam ih doživio kao dragocjeni dar u svjetlu Božjega utjelovljenja u Isusu Kristu.

Slijedeći Papine govore u Parlamentu i Vijeću, lako ćemo otkriti i terminologiju i sadržaj koji se izravno tiče božićnoga navještaja. On je iznimna poruka cijeloj Europi, a mi ga u Hrvatskoj čitamo u njegovoj aktualnosti za naš povijesni trenutak Crkve i naroda. Vrijedni su ti govori da se svi, ne samo ljudi u politici, na njih vraćamo, da ih razmatramo i da se pitamo na koji način istaknute vrijednote kao vjernici trebamo ugrađivati u hrvatsko društvo.

NIJE MOGUĆ NAPREDAK UZ KULTURU ODBACIVANJA

2. Navodim središnje izreke iz dvaju govora pape Franje, da bismo lakše prepoznali nit koja se tiče nas. U njegovim riječima još lakše spoznajemo koliko smo sa svojom hrvatskom kulturom dio europske zbilje, njezina bogatstva i njezina siromaštva. Papa najavljuje »poruku nade koja se temelji na pouzdanju«. Ta je pak nada »u Gospodinu koji preobražava zlo u dobro i smrt u život«, dok je pouzdanje vezano uz čovjeka, kao osobu koja je obdarena nadnaravnim dostojanstvom. Te dvije riječi: *nadnaravno*, *odnosno transcendentno* i *dostojanstvo*, u srži su Božićnoga otajstva.

To je dostojanstvo ključna riječ za Papin pristup u kojemu ističe jedinstvenost i neponovljivost ljudske osobe te vrijednost

svakoga čovjeka. Iz toga dostojanstva proistječe i sloboda, kao i neotuđiva ljudska prava. Na toj podlozi međusobnoga prožimanja izvorišta u Bogu svakoga čovjeka, specifičnosti ljudske naravi i dostojanstva, lakše se vide sadašnji pokušaji odvajanja čovjeka od antropoloških okvira. Ako se zanemare ta polazišta, posljedice su velike, jer se tiču razlučivanja dobra i zla, uzajamne povezanosti ljudi i budućnosti koja može završiti u zabrinjavajućim pojavama u našem društvu. Teško je zamisliv stvarni boljitak i napredak s pojavama kao što su osamljenost, nebriga za najslabije, iskorištavanje drugih, nepovjerenje u ustanove, beznade i tjeskoba, ravnodušnost, sebičnost, odbacivanje, štoviše - kako češće ponavlja papa Franjo - cijelu tu kulturu moglo bi se nazvati *kulturom odbacivanja*. Ona je pokazatelj kamo vodi nepoštivanje istine o čovjeku i njegovu dostojanstvu, jer se u odbacivanju lako mogu naći i bolesnici i starije osobe i djeca, osobito začeta, a još nerođena.

PROMICATI DAROVE LJUDSKE OSOBE

3. Stavimo li *kulturu odbacivanja* pred Božićno otajstvo, vidjet ćemo da je ona suprotnost božićnom pristupu. Govorom o rođenju Isusa Krista govori se o Djetetu, o čudu rođenja čovjeka kao dara. Život toga Djeteta prihvaćen je, bez obzira na vanjske nepovoljne okolnosti, prihvaćen je u svojoj skromnosti i neimaštini. Marija i Josip brinu se za to krhko stvorenje i pristupaju mu s ljubavlju, s poštovanjem i nježnošću. I sami su doživjeli *kulturu odbacivanja i odbijanja*, prijatnji i progonstva. No, sve što su živjeli prihvaćali su s otvorenošću prema Bogu.

Buditi nadu i pružati je ne znači samo prepoznati središnjost ljudske osobe, nego ujedno i promicati darove koje ona nosi. Zato Papa na prvo mjesto stavlja odgoj, i to počevši od obitelji. Doslovno kaže: »Ujedinjena, plodna i nerazrješiva obitelj sa sobom nosi temeljne elemente za pružanje nade u budućnost. Bez te čvrstoće, u konačnici se gradi na pijesku, s teškim društvenim posljedicama.«

Osim obitelji ističe i odgojne ustanove: škole i sveučilišta, a u njima rast ljudske osobe u cjelini. U prostor odgoja stavlja i zauzimanje za stvoreni svijet (ekologiju), pazeći na osobnu odgovornost i na svijest da nismo gospodari svijeta u kojemu nam je Bog dao živjeti. Štoviše, Papa skreće pozornost na poljodjelstvo i na brigu za hranu kojom treba održavati život. U tom se kontekstu treba susretati s izazovom gladnih u svijetu. Na tim se premisama bolje vidi potreba za davanjem i vraćanjem dostojanstva ljudskom radu, otklanjajući sve što vodi k izrabljivanju ljudi, te jačajući brigu za obitelji, ali i osjetljivost za prihvaćanje izbjeglica koje Europu mole za pomoć.

POZIV NA KULTURNI RAZVOJ

4. Svoj govor u Europskom parlamentu papa Franjo završio je s naznakom tematike o miru, kojom je započeo govor u Vijeću Europe, vraćajući se na slobodu i dostojanstvo čovjeka, odnosno na kulturu prihvaćanja. Kao što je prepoznao problem *kulture odbacivanja*, tako je istaknuo i problem *kulture sukoba* kojoj je cilj unošenje straha i marginalizacija. Ta kultura ubire gorke plodove, vidljive u raznim nedužnim žrtvama kojima se oduzima ljudsko dostojanstvo.

Tako mir nije puko ljudsko postignuće dogovora. U kršćanskome poimanju mir je Božji dar te plod slobodnoga i razumnoga djelovanja koje teži prema općemu dobru u istini i ljubavi. Na tom tragu Papa poziva na kulturni razvoj koji je obilježen čežnjom za spoznajom, razvojem, napretkom i jedinstvom. To je moguće, ako postoje duboki korijeni i jako stablo. Korijeni o kojima Papa govori nalaze se duboko u istini. »Bez toga traženja istine, svaki čovjek postaje mjerom sam sebi.« Tako Papa, upozoravajući da čovjek, koji je nesposoban živjeti društvenu dimenziju i prihvatiti istinu o sebi, živi individualizam koji je ljudski siromašan, a kulturno neplodan.

Primjećujući upravo neka od tih obilježja u sadašnjoj Europi, Sveti Otac upućuje pitanja svim građanima Europe: Gdje je tvoja gorljivost? Gdje je tvoja čežnja za istinom? Pita o onim vrijednostima koje je Europa razvijala na području brige za čovjeka, u umjetnosti i društvenoj osjetljivosti, te u političkoj, gospodarskoj i vjerskoj baštini. No, osim korijena i njegovanja spomena, važna je i kreativnost, stvaralačka snaga koja proizlazi iz tih korijena protiv sterilnosti kojom je zahvaćeno sve europsko ozračje.

NOVI PRISTUP ONOMU OBIČNOMU

5. Ponirući u otajstveni događaj koji slavimo u božićnoj noći, uviđamo ljudsku čežnju za ispunjenjem, za odgovorima koji nadilaze čovjeka, a očituju se u rođenju Djeteta. I svaki put kad zastanemo pred tim otajstvom, osjećamo da nas ono nadilazi: nadilazi objava Boga koji je postao čovjekom, Stvoritelja koji je postao stvorenje, Vječnoga koji trpi smrtnost, Svemoćnoga u djetinjoj nemoći.

Otajstvo se uvijek odlikuje spajanjem redovitoga i djelomičnoga s izvanrednim i sveobuhvatnim. Jer se u Božićnom otajstvu nalazi tako običan, svakodnevan događaj, koji ne bi trebao zaslužiti posebnu pozornost - rođenje čovjeka, dolazak malenoga ljudskoga bića na svijet. To *velika ljudska povijest* ne bi zabilježila kao posebnu vrijednost. Ipak, u spajanju svakidašnjih događaja i vjere događa se novi pristup onomu običnomu i primjećuje Božja prisutnost u neznatnome i rubnome, samo naizgled nevažnome.

BOŽIĆ SE OBJAVLJUJE I PRIHVAĆA U MALENOME

6. Osim toga, rođenje Spasitelja nije Božji odgovor samo na čežnju i iščekivanje, nego i na ravnodušnost. Sjetimo se one tužne rečenice koju susrećemo u evanđeoskome izvješću: »... za njih nije bilo mjesta u svratištu« (Lk 2, 7). Nad radost zbog rođenja nadvila se gorčina zbog ravnodušnosti i negostoljubivosti. I dok razmatramo lice novorođenoga Spasitelja, već se nazire lice odbačenoga i raspetoga Isusa. Božić se tiče čovjeka koji pritiče u pomoć onima koji su u potrebi; tiče se osjetljivosti koja u bližnjemu prihvaća Boga.

Božić je Bog koji je postao čovjekom, koji boravi u ljudskoj naravi, ali vjera u njegov dolazak u tijelu upućuje na vječnost, na zajedništvo s Bogom na koje smo kao ljudi pozvani. S Božićem započinje onaj *dan* koji se proteže na svaki dan ljudske povijesti. Božić je taj *dan*, koji daje smisao našoj sadašnjosti. No, Božić se objavljuje i prihvaća u malenome, u redovitosti, u onome što život čini lijepim, svakidašnje uzvišenim. Baš zato ga znaju istinski prihvatiti maleni i siromašni, kao što su betlehemske pastiri. Za njih taj događaj nije bio sablazan, nego radostan događaj, u kojemu posebno mjesto ima Marija, brižna čuvarica i njegovateljica ljudske krhkosti.

MALENI S POUZDANJEM U BOGA POBJEĐUJU

7. Dok razmatramo Božju riječ o Isusovu rođenju i čitamo je vođeni Papinim razmišljanjima, ne možemo izostaviti misli koje pitaju o *hrvatskom Božiću*. Kakav je on ove godine? Osjećamo li radost koju sa sobom nosi, ili je ta radost narušena nekom gorčinom, umorom, životnom tjeskobom?

Molim Gospodina da životne poteškoće ne pritisnu dušu do te mjere da se ne usudimo vidjeti Boga koji nam dolazi u našim svakidašnjim hrvanjima i životnim brigama. Što reći o nezadovoljstvu u društvu; o neuspostavljanju razgovora; o nebrizi za tuđe potrebe, o neosjetljivosti za ugrožene, o nemaru u upravljanju društvenim dobrima...? Svjesni smo da smo i u hrvatskom društvu dionici *kulture odbacivanja* i baš zato kao vjernici molimo Boga da nas pohodi i daruje nam snagu svoje malenosti, da - bez obzira na komentare - ne prestanemo ponajprije moliti, ali i zauzimati se na različite načine za obitelji, za nerođene, za nezaposlene, za branitelje, za beskućnike, za nacionalnu baštinu...

Ali, što znači to zauzimanje *za* nekoga i nešto, koje je potrebno cijeloj Domovini? Znači ponajprije ne šutjeti pred gaženjem otajstva života, kao da nas se to ne tiče; znači ne odustati od brige za obitelj; znači sudjelovati u odgoju svojim kršćanskim

stavovima; znači ne bojati se svjedočiti istinu; znači potražiti zajedništvo, posebno kršćansko zajedništvo, kada osjetimo da smo sami preslabi; znači, i u politici, biti uz one koji se izlažu za obranu nosivih vrijednosti hrvatskoga društva; znači ne dopustiti da budemo potkupljeni ili ucijenjeni u svojoj slobodi... Jer, čemu sve vrijednosti o kojima se tako često govori, ako ih dajemo u besćenje i ako se povijamo trenutačnim moćnicima? Ne uče li nas sveti da su maleni, s pouzdanjem u Boga, pobijedili silu i nasilja svijeta?

IZ LJEPOTE NIČE VELIKA SNAGA

8. Braćo i sestre, Božić je lijep i ostaje lijep i za nas, hrvatske vjernike i vjernice. Ne udaljimo tu ljepotu iz svoje Hrvatske.

Iz prepoznavanja ljepote niče velika snaga. Ne smijemo smetnuti s uma da Isusa nisu prihvatili oni koji su smatrali da znaju sve odgovore, oni koji su sebe držali učenima i sigurnima. Baš su oni bili razlog odbacivanja najslabijih, oduzimali im dostojanstvo i gurnuli ih na rub događaja.

No, rođenje nebeskoga Kralja prepoznali su ljudi koji su ostali blizu stvorenomu svijetu, u brizi za svoje obitelji, blizu zemlji i otvoreni nebu. Njima je darovana i najljepša umjetnost božićne noći, predivan prizor, likovni izražaj svjetla i mirisa, glazbeni koncert nebeskih bića koja su ispjevala veličanstvenu poeziju koja je sezala do dna ljudske duše. Tomu svjedoči i naša crkvena i narodna božićna baština.

I danas, dok nas tište mnoge teškoće, pozvani smo poći od biti, od jezgre, a to je poštivanje otajstva života, poštivanje obitelji, uređujući društvo na poštenju koje je za nas vjernike uvijek u odnosu prema Bogu.

Ove godine posebno molimo i za zagovor i za proglašenje svetim blaženoga Alojzija Stepinca. Od njega trebamo učiti i oslušivati što su bile njegove riječi u drugom vremenu, ali pred sličnim izazovima. Teško da bi netko rekao da nije riječ o sadašnjim okolnostima dok čita sljedeće riječi Blaženika:

»Uzdisali su minule godine radnici, jer nijesu imali dovoljno posla, da zasluže kruha sebi i svojim. Uzdisali su poslodavci, jer su ih nerijetko smetali u poslovanju štrajkovi [...] Uzdisali su vjerovnici zajmodavci, jer ne mogahu doći do svojih tražbina. Uzdisali su dužnici i zajmoprimci, jer ne imahu od kuda da udovolje svojim obvezama. Uzdisali su trgovci i obrtnici i seljaci, jer je usljed novčane krize gotovo zapelo svako poslovanje. Uzdisali su i potrošači, jer ne imahu čime da namire, što im je potrebno za kuću i familiju... Jednom riječi ispunilo se ono, što je rekao prorok: *Ponestalo je svake radosti, otišlo je svako veselje!* [...] Ne uzdiše danas slučajno i sluga i gospodar, poglavar i podložnik, seljak i gospodin, učen i neuk. Viče se na komunizam i kapitalizam, na revolucije i ratove, i s pravom, ali ne valja nikad smetnuti s uma, da je zadnji razlog

svim bijedama i nevoljama što tište čovjeka i čovječanstvo, prestupak zakona Božjeg i pravde Božje!« (*Propovijed u zagrebačkoj katedrali na Staru godinu 1936.*).

Zato ovoga Božića molimo pouzdanje u Gospodina, njegovu radost i snagu da ne posustanemo, odbacujući Božji zakon, nego da zahvaljujemo u nadi. Zazivajući Božji blagoslov na vas, vaše obitelji, na sve Hrvatice i Hrvate u Domovini i inozemstvu, vjernički čestitam: Sretan Božić! Želim blagoslovom ispunjene sve dane nove 2015. godine!

U Zagrebu, o Božiću 2014. godine.

† Kardinal Josip Bozanić

nadbiskup zagrebački